

РОСІЙСЬКА ВОЄННО-ТЕОРЕТИЧНА ДУМКА: ТРАДИЦІЙНА СУМІШ ПРОПАГАНДИ І МІФІВ

На початку ХХІ століття процес втечі від розуму на російській території отримав потужне прискорення з приходом до влади вихідця з Луб'янки, обтяженого різноманітними психофізичними комплексами. Опинившись на чолі недоімперії, він започаткував, образно кажучи, від'ємний набір у владні структури-інституції. У висліді під удар потрапила навіть біологія – представники РПЦ порушили питання щодо заборони викладання в школах теорії еволюції Чарльза Дарвіна.

Рівень соціальної деградації російського суспільства вже видно неозброєним оком. Від початку так званої «СВО» з недоімперії посилюється витік мізків, які надавали/забезпечували московії певну гарантію розумності. Айтивці, програмісти, фізики й хіміки, успішні підприємці, як творці сукупного інтелекту суспільства, опинившись за кордоном, вже не можуть належним чином підживлювати й модернізувати мілітарну складову агресивної держави. З початком широкомасштабної війни проти України прискорився науково-технічний занепад військової верхівки. У російському Мінборони глибоко вкоринилась корупція. Символом деградації московії став вибух широко розрекламованої путінськими пропагандистами міжконтинентальної балістичної ракети «Сармат».

Знайомство зі статтями на геополітичну тематику сучасних російських воєнних теоретиків підтверджує висновок столітньої давнини знаменитого фізіолога Івана Павлова, що більшості сучасних росіян (у даному разі воєнних теоретиків) і сьогодні притаманне ДОЛОГІЧНЕ мислення. Вони плутають уявну, гіпотетичну реальність з фактично існуючим станом речей – status quo. Вони воюють з наслідками, замість того, щоб усувати причини. Розум російської людини уникає прискіпливо аналізувати реальний світ, натомість віддає перевагу словам. «Взагалі я повинен висловити свій сумний погляд на російську людину. Російська людина має таку слабку мозкову систему,

що вона не здатна сприймати дійсність як таку. Для неї існують лише слова. Її «умовні» рефлексії координовані не з дійсністю, а зі словами» (Іван Павлов).

Утім дивуватись нема чого. Викладання логіки в російській імперії почалося щойно в 1866 році, коли міністром освіти став Д. Толстой. Жовтневий переворот 1917 року започаткував ліквідацію нечисленної еліти, здатної мислити логічно. Зі шкільної програми більшовики викинули знаменитий підручник з логіки Георгія Челпанова – важливий інструмент навчання правильному мисленню. Згодом Йосип Сталін навіть поскаржився професорові Московського університету Валентину Асмусу, що комісари «не вміють думати», тому треба організувати курси логіки для червоних управлінців різних рівнів. З грудня 1946 року ЦК ВКП (б) був змушений ухвалити спеціальну постанову «Про викладання логіки і психології в середній школі».

В історичній перспективі таких аврально-вольових заходів, як з'ясувалось, було недостатньо. Аналізуючи науковий доробок (статтю «Геополітика Російської Федерації в сучасному світі») російських воєнних теоретиків Олексія Костенка, полковника, доктора педагогічних наук, кандидата військових наук, ВА ГШ ЗС РФ (Військова академія Генерального штабу Збройних сил Російської Федерації) і Віктора Вахрушева, генерал-майора у відставці, кандидата військових наук, професора, ВА ГШ ЗС РФ і статтю Володимира Зарудницького, генерал-полковника, кандидата історичних наук, ВА ГШ ЗС РФ «Тенденції зміни системи забезпечення військової безпеки держави за умов нової геополітичної мапи світу», приходимо до висновку, що думки цих воєнних теоретиків здебільшого позбавлені здорового глузду.

Вражає публічна глупота названих представників вищого командування ЗС РФ. Згадані статті, присвячені сучасній російській геополітиці, були надруковані напередодні першого Глобального саміту миру в Швейцарії у журналі «Военная мысль» (№2, 2024). Слід зазначити, що це щомісячне воєнно-теоретичне видання Міністерства оборони Російської Федерації, передусім призначене для генералів, адміралів та офіцерів Збройних Сил РФ.

Автори використовують заявлені пропагандистські кліше советського стибу: «Про свободу слова в самих США можуть говорити лише абсолютно ідеологічно зашорені люди». Або: «Внаслідок державного перевороту в Україні сформували повністю залежний та підконтрольний США уряд, загострилися її міждержавні протиріччя з Російською Федерацією».

Нічого сумняшся вони пишуть, що «сама політика США та їхніх сателітів спровокувала Росію до безальтернативної необхідності початку спеціальної військової операції в Україні в інтересах відстоювання своїх національних інтересів».

Чимало умовиводів згаданих воєнних теоретиків нагадують риторику штатних кремлівських пропагандистів Скабеевої та Соловйова, які відкрито підбурюють ЗС РФ до тотального знищення носіїв української ідентичності: «У 2022 році англосакси спровокували конфлікт на Україні. До цього понад вісім років Захід заохочував Україну саботувати Мінські домовленості (Яким чином?! З цього місяця хотілось би докладніше. Бо саме російська сторона не припиняла обстріл української території всупереч до-

мовленостям – вже перша Мінська угода від 5 вересня 2014 року передбачала двостороннє припинення вогню. – О. Р.). Вісім років він допомагав їй перебудувати та переозброювати армію, національну гвардію та інші силові структури. За три десятиліття інформаційно-психологічного впливу він сформував досить широкий прошарок населення, що щиро ненавидить колишній Радянський Союз і – в його особі – Російську Федерацію. Зрештою, **Заходу вдалося встановити в Україні режим, який задля збереження особистого благополуччя готовий був розв'язати військові дії проти Донецької та Луганської Народних Республік, маючи головною мету при цьому втягування у війну Росії.** <...> Початок спеціальної військової операції в Україні викликав на Заході своєрідну ейфорію. По-перше, їм таки вдалося втягнути Росію у військові дії (яким чином?! – О. Р.), по-друге, це дозволило ввести проти Росії безпрецедентні за кількістю і потужністю санкції, а по-третє, військова операція Росії розбудила надії на «руйнування Росії зсередини» і відновлення безмежної гегемонії США в всьому світі».

З логікою у полковника і двох генералів також проблеми. Ось як наділені науковими ступенями автори коментують саміт НАТО, який відбувся у Вільносі 11 липня 2023 року: «Оголосивши на останньому саміті НАТО Росію як головну свою загрозу, НАТО і диктуючі її політику США всіляко уникають відкритого військового зіткнення». Вловити причинно-наслідковий зв'язок у міркуваннях воєнних теоретиків складно. Бо за їхньою логікою «**відкритого військового зіткнення**» конче прагне Росія.

Тим часом на зборах Альянсу було оприлюднено 90 пунктів підсумкового комюніке. У 5-му йдеться про те, що **Російська Федерація є найбільш значною і безпосередньою загрозою безпеці союзників**, а також миру та стабільності в євроатлантичному регіоні. У 7 пункті сказано, що **РФ повністю відповідальна за незаконну, нічим не виправдану та неспровоковану агресивну війну проти України**. У документі також мовиться про підрич росіянами Каховської гідроелектростанції, що «підкреслює жорстокі наслідки війни, розпочатої Росією». Натомість автори переконані, що стратегія США «полягає у завданні Росії максимальної шкоди у всіх сферах діяльності з метою сформувати революційну ситуацію і, як у 1917-му чи 1990-х роках, повалити конституційні органи влади та фрагментувати Російську Федерацію на невеликі національні державні утворення».

Читаємо далі: «**Російська Федерація після 1990-х років адаптувалася і вийшла з рецесії** (до речі, не померла з голоду завдяки гуманітарній допомозі Заходу, зокрема й завдяки американським «ніжкам Буша»). – О. Р.), ставши сильнішою в економічному та військовому відношенні. Проте історичний досвід показує, що у досить благополучних країнах можна спровокувати революцію. Для цього потрібно настроїти народ проти своєї владної структури».

Як мовиться, у городі бузина, а в Києві дядько...

Складно зрозуміти, приміром, такий авторський пасаж: «**Геополітика Російської Федерації в сучасному світі визначається її глобальним протиріччям з імперією, створеною США з «окупованих» країн і сателітів. Ця суперечність має екзистенційний характер як для нашої країни, так і для Глобальної імперії**».

Автори переконані, що «у відповідь на гібридну війну Заходу з Росією наша країна (РФ. – О. Р.) має намір відстояти своє право на існування та вільний розвиток усіма наявними засобами».

Цитовані воєнні теоретики вважають, що «практика показала, що більша частина людства зацікавлена в конструктивних відносинах з Росією та зміцненні її позицій

на міжнародній арені як впливової світової держави, яка робить вирішальний внесок у підтримку глобальної безпеки та забезпечення мирного розвитку держав».

Що за «практика»? Незрозуміло. Звідки авторам відомо, що «**більша частина людства зацікавлена в конструктивних відносинах з Росією та зміцненні її позицій на міжнародній арені як впливової світової держави**»? Чи не про КНДР і КНР йдеться, як «**більшу частину людства**»?

В Музеї лінгвістики КНУ ім. Тараса Шевченка представлені дві діаграми. Одна з них (<http://www.langs.com.ua/mov/econ.htm>) ілюструє економічну потужність мов (на англійську припадає 32,2%, на японську – 17,8%, на німецьку – 9,6%, французьку – 5,9%, китайську – 2,7%, а на російську – 1,3%). Щодо мовнополітичної потужності, то як засвідчує друга діаграма (<http://www.langs.com.ua/mov/polit.htm>) російській мові належить 3%, англійській – 54%, французькій – 30%...

То про яку «впливову світову державу» може йти мова? Про реальну ситуацію на геополітичній мапі світу авторам, схоже, нічого не відомо. Вони пишуть, що Російська Федерація має намір «**відновити роль ООН як центрального координуючого механізму для досягнення цілей Статуту ООН; підвищити стійкість міжнародно-правової системи, забезпечити верховенство права у міжнародних відносинах як основу справедливого та сталого світоустрою, підтримання глобальної стабільності, мирної та плідної співпраці держав та їх об'єднань; протидіяти спробам відмінити, піддавати ревізії та довільному тлумаченню принципи міжнародного права, сприяти прогресивному розвитку міжнародного права, у тому числі з урахуванням реалій багатополярного світу; удосконалити механізм застосування міжнародних санкцій, виходячи з виняткової компетенції Ради Безпеки ООН у питанні запровадження подібних заходів та потреби забезпечення їхньої ефективності; забезпечувати стратегічну стабільність, усувати передумови для розв'язання глобальної війни, ризиків застосування ядерної та інших видів зброї масового знищення, сприяти формуванню оновленої архітектури міжнародної безпеки; зміцнювати та розвивати систему міжнародних договорів у сферах стратегічної стабільності, контролю над озброєннями, запобігання розповсюдженню зброї масового знищення, засобів її доставки та пов'язаних з їх виробництвом товарів та технологій...**».

Генерал-майор і полковник наголошують, що геополітика Росії спрямована на співпрацю з іншими державами. А саме: «**присувати міжнародне співробітництво в інтересах запобігання гонці озброєнь у космічному просторі, насамперед через розробку та укладання відповідного міжнародного договору; протидіяти використанню державами терористичних та екстремістських (у тому числі неонацистських) організацій як інструмент зовнішньої та внутрішньої політики...**».

Інакше кажучи, сучасна Росія – це своєрідна цивілізація євразійських самаритян. Виходячи з такого сумнівного нарративу, генерал-майор і полковник акцентують, що «з метою сприяння адаптації світоустрою до реалій багатополярного світу Російська Федерація має намір: усунути домінування США та інших недружніх держав у світових справах та створити умови для відмови від неоколоніальних та гегемоністських амбіцій; відновити роль ООН як центрального координуючого механізму для досягнення цілей Статуту ООН...».

Ба більше. Ця євразійська спільнота начебто прагне «**забезпечити верховенство права в міжнародних відносинах як основу справедливого та сталого світоустрою, підтримання глобальної стабільності, мирної та плідної спів**

праці держав та їх об'єднань; протидіяти спробам підмінити, піддавати ревізії та довільному тлумаченню принципи міжнародного права...; сприяти прогресивному розвитку міжнародного права, у тому числі з урахуванням реалій багатополярного світу; вдосконалювати механізм застосування міжнародних санкцій, виходячи з виняткової компетенції Ради Безпеки ООН...; забезпечувати стратегічну стабільність, усувати передумови для розв'язання глобальної війни, ризиків застосування ядерної та інших видів зброї масового знищення, сприяти формуванню оновленої архітектури міжнародної безпеки...».

Таке враження, що російські воєнні теоретики цитують представників скандального кремлівського дипкорпусу Сергія Лаврова і Василя Небензю – на думку авторів, Росія прагне **«приділяти пріоритетну увагу використанню мирних засобів, насамперед дипломатії, переговорів, консультацій, посередництва та добрих послуг для вирішення міжнародних спорів та конфліктів, їх врегулювання на основі взаємної поваги, компромісів та балансу легітимних інтересів».**

Ці псевдонаукові сентенції не відповідають реаліям сучасності. Саме тому відкрита російська агресія проти України зазнала безпрецедентної за гостротою експертної критики на 79-й сесії Генеральної асамблеї ООН 25 вересня 2024 року.

Так, міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський заявив, що Російська Федерація здійснює геноцид, викрадаючи дітей на тимчасово окупованих українських теренах. Він порівняв дії Росії з тим, як чинили нацисти під час Другої світової війни.

Своєю чергою міністр закордонних справ ФРН Анна-лена Бербок у своєму виступі також сконцентрувала увагу на насильницькому вивезенні українських дітей до Росії. З початку війни, за оцінками українських експертів, вона викрала не менше 19 500 дітей і лише менше 400 з них повернулися на батьківщину.

Очільник МЗС Великої Британії Девід Леммі звинуватив російську владу в зневазі до міжнародного права. Однак кремлівський «дипломат» в дусі традиційної кремлівської пропаганди Небензю під час свого виступу на Раді базі нічого сумняшся заявив, що РФ «готова до дипломатичного врегулювання з метою усунення причин, які змусили» почати повномасштабну війну проти України. Скандальний «амбасадор» поінформував присутніх, що цивільна інфраструктура України, яка зазнає терористичних ударів окупантів, «використовується у воєнних цілях».

Радослав Сікорський звернув увагу на російську брехню: «Посол Небензю та російські пропагандисти люблять називати демократично обрану владу України нацистською. Так сталося, що в Польщі я живу за три кілометри

від Потулице, місця колишнього нацистського фільтраційного табору часів Другої світової війни. Відомо, що там були ув'язнені тисячі дітей з Польщі та Радянського Союзу, з околиць Смоленська та Вітебська. До 800 із цих дітей загинуло, але тисячі були перевезені на захід, щоб стати германізованими, біявими, блакитноокими, арійськими дітьми, яких вважали придатними за расою. Тому у мене є декілька запитань до російського посла та його начальників. Чим те, що ви робите з викраденими українськими дітьми, відрізняється від того, що німецькі нацисти зробили з вашими і нашими дітьми?» (https://www.rmf24.pl/fakty/swiat/news-mocne-wystapienie-sikorskiego-w-onz-wypunktowal-rosyjskiego-,nId,7822416#crp_state=1).

До речі, попередник Небензі, постійний представник Російської Федерації при ООН з 2006 року Віталій Чуркін, який раптово помер у Нью-Йорку 20 лютого 2017 року, теж відзначався винятковою здатністю брехати, перекручувати факти в дусі рафінованої російсько-советської пропаганди. Так, за Чуркіним Голодомору в Україні не було, але під час голоду 1932-33 років росіяни померли більше ніж українці; 1940 року країни Балтії попросили в ССРСР допомоги і тому Москва втрутилася; Київ є матір'ю всієї Росії, а Україна тут ні до чого...

Так звані воєнні теоретики раз у раз приходять до, м'яко кажучи, суперечливих висновків: *«У результаті геополітичних зрушень XXI століття Російська Федерація повернулася як світовий гравець у геополітичній устрій сучасного світу»; «Росія перестала бути сполучною ланкою між Заходом та Сходом. Вона стала самостійним геополітичним гравцем... Країни Заходу опинилися у геополітичній самоізоляції».*

Є ціла низка відверто сумнівних тверджень: *«Сьогодні роль Росії у геополітичному перебудові світу є головною. Місце Російської Федерації – на передньому краї ведення непримиренної боротьби зі старою Всесвітньою імперією...»; «3 переважно сухопутної держави Росія перетворилася на одну з найсильніших морських і навіть океанських держав (про виведення Чорноморського флоту з Севастополя до Новоросійська автори не згадують, бо це приниження для росіян. – О. Р.). Росія має вільний вихід у Балтійське, Чорне (?! – О. Р.), Біле та Баренцеве моря, практично відновлено Північний морський шлях. Російський ВМФ дозволяє діяти як у ближній, так і в далекій океанській зоні, військово-морська база в Сирії дозволяє контролювати Середземне море (американський флот до уваги не береться? – О. Р.).»*

Стаття генерал-полковника Володимира Зарудницького, кандидата історичних наук «Тенденції зміни системи забезпечення військової безпеки держави за умов нової геополітичної карти світу» мало чим відрізняється від попередників. Написана наче під копівку. З використанням стандартних російських воєнно-теоретичних кліше, шаблонів і пропагандистських лекал: *«Ніхто на Заході тепер не приховує, що за ширмою Мінських угод (2015), схвалених Радою Безпеки ООН та покликаних урегулювати громадянський конфлікт в Україні на основі міжнародних визнаних норм та принципів, переслідувалися інші цілі: завдати Росії якщо не військово, то стратегічну поразку; дестабілізувати соціально-політичну обстановку в країні; добути зміни влади та створити умови для розчленування нашої держави та ядерного роззброєння».*

Закінчення в журналі

